

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 7, p. 819-833, December 2012

DİJİTAL YERLİLER GERÇEKTEN YERLİ Mİ YOKSA DİJİTAL MELEZ Mİ?

ARE DIGITAL NATIVES REALLY NATIVES OR DIGITAL HYBRIDS?

Dr. Asiye KAKIRMAN YILDIZ

Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Abstract

In the studies made by Mark Prensky, individuals are classified and evaluated according to their technological abilities and skills into 2 group as “digital natives” or “digital immigrants” and since this time the subject has continued to be discussed. According to Prensky, those born before 1980 should be classed as digital immigrants and those born after 1980 are classed as digital natives. The digital natives were literally born into a world of knowledge and technology. The most important characteristic of digital natives is that not only do they perform more than one function on a single device simultaneously. However, in Turkey, it can be seen that those born after 1980, whose ages are now 17-25 and who are university students do not behave exactly as digital natives. It can be observed that university students have a hybrid character like the university libraries which offer both printed materials and digital materials together at the same time.

In this study it was analyzed that whether the students that study in the different faculties of Marmara University are digital natives or not. The questionnaire that formed the basis of this study was applied to 382 students and their approach to accessing information was analysed. After the completion of the survey, a new category of “digital hybrids” was proposed; it is suggested that digital natives, who in the literature are described as those born after 1980, should in fact be defined as those born after the year 2000, digital immigrants should be defined as those born before 1970 and those between from 1970-1999 should be described as digital hybrids.

The result of this study is important that also, rather than the fashionable approaches in the literature, we need to consider the needs and expectations of the users; digital natives, digital immigrants or digital hybrids and to adopt an evidence-based approach to service policy development.

Keywords: digital natives; digital immigrants; digital hybrids; Marc Prensky; Turkey

Öz

Marc Prensky, yaptığı çalışmalarda insanları, teknolojik yeteneklerine ve yetkinliklerine göre “dijital yerliler” ve “dijital göçmenler” olarak 2 gruba ayırmış ve bu tarihten sonra bu konu ile ilgili tartışmalar güncelliğini hiç kaybetmemiştir. Prensky’ye göre 1980 öncesi doğanlar dijital göçmen, 1980 sonrası doğanlar ise dijital yerli sayılmalıdır. Adeta teknoloji bilgisiyle doğdukları belirtilen dijital yerlilerin en önemli özelliği aynı anda pek çok işi tek bir cihazla yapabilmeleridir. Ancak Türkiye’de, 1980 sonrası doğan ve yaşları şu anda ortalama olarak 17 ile 25 arasında olan üniversite öğrencilerinin ne tam olarak dijital yerli ne de göçmen gibi davranmadıkları görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin, basılı ile dijital yayınları hâla birlikte hizmete sunan üniversite kütüphane yapıları gibi “melez” bir davranış sergiledikleri görülmüştür.

Bu çalışmada, Marmara Üniversitesi’ne bağlı fakültelerde eğitim gören öğrencilerin dijital yerli mi, melez mi yoksa göçmen mi oldukları sorgulanacaktır. Çalışmada, 382 öğrenciye anket uygulanmış ve onların bilgi edinme yaklaşımları analiz edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yeni bir kavram olarak “dijital melezler” önerilmiş; literatürde 1980 ve sonrası olarak belirlenen dijital yerlilerin doğum tarihinin milenyum çağı olan 2000 ve sonrası; dijital göçmenlerin doğum tarihinin 1970 öncesi ve dijital melezler olarak adlandırılacak grubun ise 1970 -1999 arası doğanlar olarak tanımlanması önerilmiştir.

Bu çalışmadan çıkan sonuç, kullanıcıların (dijital yerli / dijital göçmen / dijital melez) ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak hizmet sunmaya çalışan kütüphanelerin, literatürde yer alan moda yaklaşımlar yerine kanıta dayalı bir anlayışla hizmet politikası geliştirmesi gerektiğini ispatlaması açısından da önemlidir.

Anahtar Sözcükler: dijital yerli; dijital melez; dijital göçmen ; Marc Prensky; Türkiye

Giriş

Kütüphanelerin dijitalleşme sürecinde yaşadığı gelişmeler, basılı ile dijital yayınları aynı anda sunmaya başlamasıyla ortaya çıkan melez yapılar, bu kütüphaneleri kullanan kullanıcı gruplarında da görülmektedir. Her ne kadar literatürde 1980 ve sonrası doğanlar dijital yerli olarak adlandırılrsa da aşağıdaki çalışmada da görüleceği üzere, Prensky’nin (2001b) iddia ettiğinin aksine 80’ler bir yana 90’larda doğanların bile tam anlamıyla yerli olmadığı görülmektedir. Çalışmada, 90’lı yıllarda doğanların hem basılı hem de dijital malzemeleri bir arada kullandıkları; kullanıcılarına basılı ile dijital malzemeleri yan yana sunan kütüphane yapıları gibi kullanıcıların da “melez” oldukları ortaya çıkmıştır.

Kullanıcılarının (dijital yerli / dijital göçmen / dijital melez) ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak hizmet sunmaya çalışan kütüphaneler, yeniden yapılanma süreçlerinde kurumsal olarak yaşadıkları ikilemli durumu kullanıcı memnuniyetini sağlamaya çalışırken de yaşıyor / yaşayacak görünmektedir.

Dijital medya ile büyümüş olan ve genellikle “internet/ağ kuşağı” (net generation) olarak da adlandırılan yeni neslin bilgi edinme alışkanlıkları ve yaklaşımları hakkında pek çok araştırma yayımlanmıştır. Bu araştırmalarda kişileri dijital medya ile yakınlığına göre dijital yerli ya da dijital göçmen olarak ayıran Marc Prensky’nin çalışmaları oldukça dikkat çekicidir. Prensky (2001a) “Dijital Yerliler Dijital Göçmenler” adlı çalışmasında bugünün öğrencilerinin öğrenme tarzlarının radikal bir biçimde değiştiğinden ve dijital yerli olan öğrencilere ders veren öğretmenlerinin dijital göçmen olarak kaldığından bahsetmektedir.

Prensky yaptığı çalışmalarda dijital yerli ve dijital göçmen arasındaki sınırı çok kesin çizmiş görünmektedir. Oysa ki, bir halden bir başka hale geçişte, yani bir dönüşüm sürecinde, sarsıntı yaşamamak için mutlaka yumuşak bir geçiş hattının bulunması gerekmektedir.

Özellikle kütüphanecilik gibi uygulamalı bir bilimde, hiç bir işin bir anda keskin ve kesin bir çizgiyle çizilemeyeceği; mutlaka bir geçiş sürecinin yaşandığı bilinmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz dönemde dahi kütüphanelerin derme yapılarını bir yandan dijitalleştirirken diğer yandan da basılı yayınlarını muhafaza etmeye devam ettiği görülmektedir. “Melez” olarak adlandırılan kütüphane yapıları da bu geçiş sürecinin bir ürünü olarak karşımıza çıkmıştır.

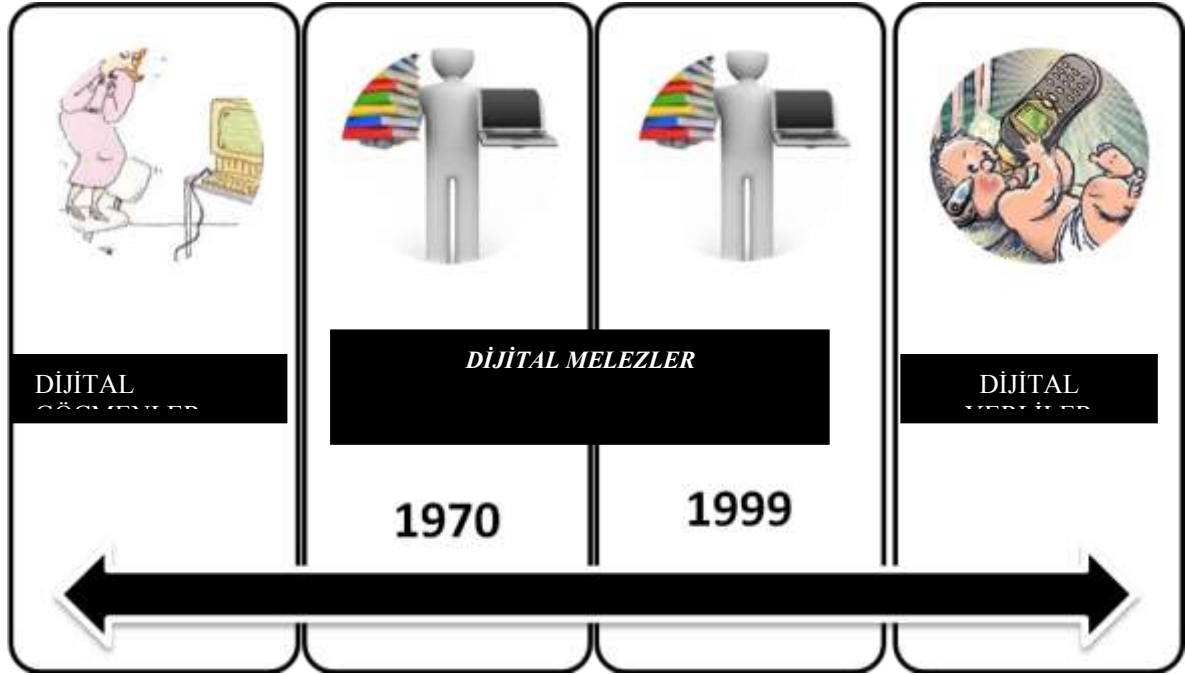
Bunun dışında kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine göre hizmet ve faaliyet üreten ve hizmet yapılandırmalarını kullanıcılarına göre şekillendiren kütüphanelerin kullanıcılarının da bir anda bir sistemden bir başka sisteme geçmesi pek olağan görülmemektedir. Dolayısıyla kütüphaneler basılı yayınlar ile dijital yayınları hâlâ aynı anda kullanıcılarına sunarken; dijital yerli kütüphane – dijital göçmen kütüphane gibi bir ayrımı yapamazken, kütüphane kullanıcılarından 1980 sonrası doğanlara yerli, öncesinde doğanlara göçmen demek pek de doğru bir tasnif gibi görünmemektedir.

Prensky’nin çalışmalarında dijital yerli ve dijital göçmenler kategorize edilirken yaşa bağlı bir yaklaşımın olduğu görünmektedir. Son derece doğru olan bu yaklaşımda aslında teknolojik yakınlık ile yaş ilişkisinin paralel olduğu da vurgulanmaktadır. Ancak Prensky, 1980 öncesi doğanlara dijital göçmen diyerek haksızlık yapmış gibi görünmektedir. Nitekim Prensky’e göre şu anda 30’lu yaşları ile 40’lı yaşlarının başını yaşayan 1970-1979 arası dönemde doğanlar da göçmen sayılmaktadır. Ancak bu yaş grubunun da teknolojik olanakları son derece faydalı bir biçimde kullandığı ve işlerini kolaylaştırmak için teknolojiden yardım aldığı; hatta kâğıt kalem alışkanlığı devam etmekle birlikte yerini yavaş yavaş tablet bilgisayarlara bıraktığı görülmektedir.

Literatürde dijital göçmenlerin öncelikli olarak basılı kaynaklara, ardından internete baktığı belirtilmektedir (Palfrey, 2010). Ancak bu yaklaşıma sahip kişilerin ortalama 45 yaş ve üstü olduğu düşünülmektedir. Nitekim yapılan pek çok araştırmada, herhangi bir konuda bilgi edinmek isteyen farklı yaş aralıklarına sahip insanların ilk baktıkları yerin Google olduğu da tespit edilmiştir (Nunez–Gomez, 2012). Dolayısıyla bu yaş kategorizasyonunu yeniden ele almak gerekmektedir.

Prensky’nin yeni nesil gençlerin dijital cihazları kullanması ve onların bu cihazlarla ilgili alışkanlıklarına yönelik yazdıkları şüphesiz doğrudur. Ancak bu beceriye sahip olanların daha ziyade milenyum çağı çocukları da denilen 2000 yılı ve sonrası doğanlar olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla dijital yerli olarak adlandırılanların 2000 sonrası doğanlar olarak tespit edilmesi daha doğru ve gerçekçi olacaktır.

Bunun dışında 1970 sonrası doğanların da teknolojiye son derece hâkim olduğu, yeni nesil gençler gibi bilgi edinme ihtiyaçlarını internet üzerinden temin ettikleri, aynı anda hem müzik dinleyip hem bir şeyler okudukları, hem de cep telefonu ile mesaj yazabildikleri bilinmektedir. Ancak aynı grubun basılı malzemedeki de vazgeçmediği görülmektedir. Aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere 1970 – 1999 yılları arasında doğanların oluşturduğu bu grubun “dijital melezler” olarak adlandırılması uygun görülmektedir.

(Şekil 1): Dijital Melezler

Dijital Melezler ve Özellikleri

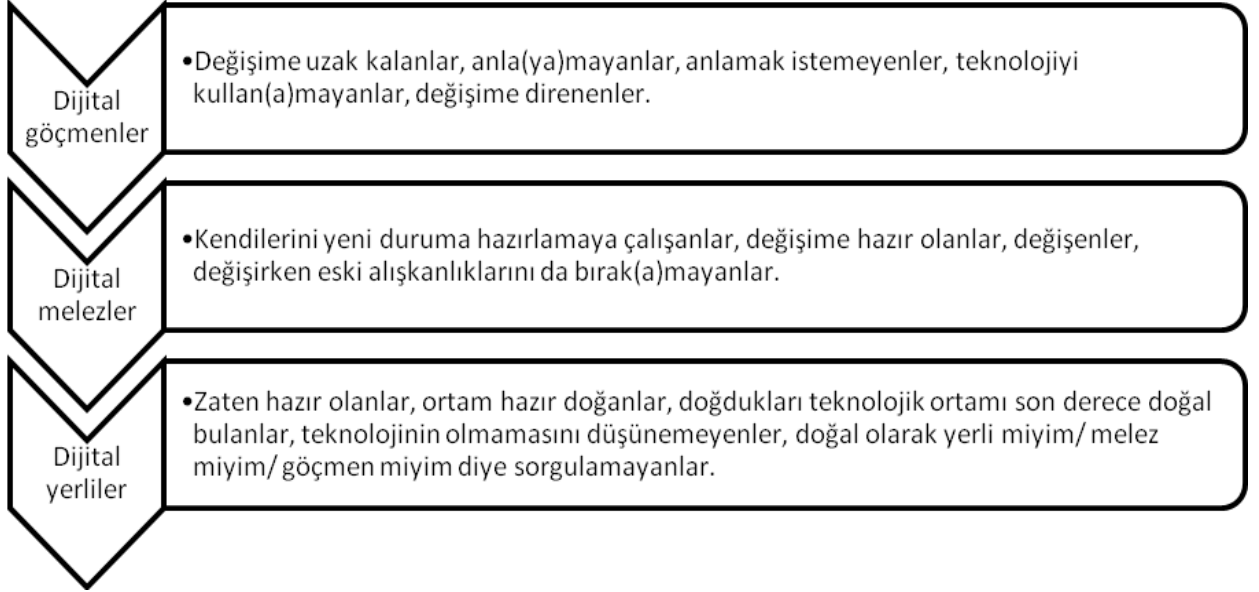
Dijital melezler, hem dijital yerliler ve dijital göçmenlere benzemekte hem de benzememektedir. Bütün teknolojik olanaklardan istifade etmeye çalışan melezler yine de teknolojiyi yerliler gibi etkin bir biçimde kullanamamaktadır. Nitekim onlar için kâğıt hâlâ çok daha yakın ve samimidir. Ancak dijital göçmenler gibi teknolojiye karşı dirençli de değildir.

Literatürde dijital göçmenlerin bilgi edinmek için önce basılı kaynaklara ardından internete baktığından bahsedilmektedir (Prensky, 2001b). Dijital yerlilerin ise bunun tam tersini yaptığı belirtilmektedir. Dijital melezlerin bilgi edinme davranışı ise bu iki grubun davranışlarının ortak bir sonucudur. Yani dijital melezler için teknoloji de basılı kaynaklar da son derece önemlidir. Her ikisi de olmazsa olmazdır. Ancak genellikle ilk baktıkları yer Google'dır.

Dijital melezler aslında Türkiye'nin bilgisayarlaşma sürecinin başlangıcına ve ivme kazandığı döneme denk gelen kişilerdir. 1960'lı yılların başında ülkemizde daha yeni olan bilgisayar az da olsa 1970'li ve 1980'li yıllarda biraz daha yayılmış; 1990'lı yıllarda ise ivme kazanmıştır. 2000'li yıllardan sonra ise, evlerdeki bilgisayarlaşma oranının ve buna bağlı olarak internet kullanım oranlarının gittikçe arttığı kaydedilmiştir (TÜİK, 2009; TÜİK, 2011). Dolayısıyla 2000 yılından sonra doğanlar teknolojinin tam ortasına doğmuşlardır demek doğru olacaktır.

Dijital göçmenler ile dijital yerliler arasındaki uçurum Prensky'nin de çalışmalarında belirttiği gibi oldukça büyüktür. Ancak bu kadar büyük bir uçurumun olması için aradaki yaş farkının da büyük olması; yaşanan ortamların radikal bir biçimde değişmiş olması gerekmektedir. Ayrıca bu uçurumu kesin bir çizgiyle birbirinden ayırmak mümkün değildir.

Dolayısıyla bu iki uçurumu birbirine bağlayan, bir geçiş sürecinin olduğunu vurgulayan dijital melezler, kendilerini yeni döneme hazırlayan ya da hazırlamaya çalışan gruptur. Dijital melezlerin aksine dijital göçmenler ise bu değişime uyamamış, bir diğer deyişle uçurumun karşı tarafında kalmışlardır. Dijital yerlilerin ise hiçbir şey yapmasına gerek kalmamış; zaten teknolojik ortam hazırken doğmuş ve büyümüşlerdir. Dolayısıyla dijital yerlilerin zaten başka bir alternatifi yoktur.

(Şekil 2): Dijital Göçmen, Melez ve Yerlilerin Özellikleri

Prensky'nin çalışmalarında bahsettiği dijital yerliler ve dijital göçmenler arasındaki uçurumun sadece teknoloji becerisinde değil, kültürel, geleneksel ve etik başta olmak üzere pek çok konuda kendini göstermesi beklenmektedir. Ancak burada bir hususun altını çizmek gerekir: Dijital yerli ve dijital göçmen olarak kategorize edilen bu iki “zıt kutbun” arasında bir yumuşak geçişin olması; bunun sağlanması gerekmektedir. Şekil 2’de de görüldüğü üzere dijital melezler, bu iki grup arasında yer alan geçiş alanıdır. Aksi takdirde çok sert kırılmalar meydana gelir ki bu da bütün düzeni bozar. İşte bu geçişi sağlayan grup “dijital melezler”dir.

Literatürde Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler

Dijital göçmenler önce basılı kaynaklara ardından internete bakarken dijital yerlilerde bilgi edinme yaklaşımı tam tersidir. Tonta'nın aktardığına göre “bilgiye hızla ulaşmak isteyen dijital yerliler metin yerine grafiği, bir makaleyi baştan sona okumak yerine kapsül halinde rastgele okumayı (örneğin, hipermetin ortamlarında bir yerden bir yere atlayarak okumayı), ciddi çalışmalar yapmak yerine oyunları tercih etmekte, pek çok işi aynı anda yürütebilmektedirler. Bilgisayarlar, ses ve video özellikleri olan cep telefonları, e-posta gibi dijital medya ve web ortamı yaşamlarının ayrılmaz bir parçasıdır” (Tonta, 2009, s. 745).

Dijital yerlilerin bilgi arama, kullanma ve yaratma yöntemleri de dijital göçmenlerinkinden belirgin bir biçimde farklıdır. Dijital göçmenler öncelikli olarak fiziksel

kütüphaneyi kullanmayı tercih ederken dijital yerliler, sosyalleştiklerini düşündükleri sanal ortam üzerinden bilgiye erişmek istemektedirler (Tonta, 2009,s. 246).

Tonta'nın aktardığına göre çoğu dijital yerli ağ üzerinde olmayan kütüphaneleri kullanmaktan çoktan vazgeçmiştir. Kütüphane web siteleri yerine Facebook veya MySpace gibi sosyal ağ sitelerini kullanmaktadırlar. Bunun temel nedeni bu tür sosyal ağların "hızla web içinde web'ler haline gelmeleri, çeşitli hizmetler için tek bir dükkan" olmalarıdır. Sosyal ağ sistemleri, kullanıcılara sosyalleşmenin yanı sıra bilgi paylaşmak, binlerce uygulamayı çalıştırmak veya kendi içerik ve uygulamalarını yaratmak için sanal bir ortam sunmaktadır (Tonta, 2009, ss. 746-747).

Dijital yerliler ile göçmenler arasındaki farkı vurgulayan unsur; ya da bu iki grup arasındaki boşluğu doğuran etken teknolojidir. Teknoloji kullanımının kişilere kolay ya da zor gelmesi; bir başka deyişle kişilerin teknolojiye adapte olma süreleri onların yerli ya da göçmen olarak nitelendirilmesine neden olmaktadır (VanSlayke, 2003). Ancak VanSlayke'nin (2003) belirttiği gibi bu süreçte yaşanan ayırım, iki grup arasında kültürel çatışma ya da ayırım yaratmak zorunda değildir. Bu, gelişmenin ve dönemin şartlarının doğal bir sonucudur. Bu nedenle bu farkları, ayırmaları sadece teknolojinin yarattığını düşünmek çok da gerçekçi görünmemektedir. Tabii ki etkisi vardır ancak tek başına bir sebep değildir.

Literatürde, dijital yerli ve dijital göçmen ayırımının pek çok kişi tarafından kabul edilmediği de görülmektedir. Özellikle McKenzie (2007), VanSlayke (2003) ve Bayne ve Ross (2007)'un Mark Prensky'yi bu konuda eleştirdiği ve kendisinin görüşlerine katılmadığı görülmektedir.

Araştırmanın Alanı ve Kapsamı

Araştırma, Marmara Üniversitesi'nde birinci ve ikinci öğretimde eğitim gören farklı fakültelerden ve farklı bölümlerden öğrencilere uygulanmıştır. Türkiye'nin önde gelen eğitim kurumlarından olan Marmara Üniversitesi, 1883 yılında başladığı eğitim öğretim faaliyetlerine, 3000 civarında öğretim elemanı ve 60.000'e yaklaşan öğrenci sayısı ile devam etmektedir. Evren, Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü'nde bulunan bütün öğrencilerden oluşmakta; örneklem grubu, olasılığa göre sınıflama tekniklerinden biri olan olasılıklı örnekleme metodu ve bu metodun türlerinden biri olan basit rastgele örnekleme yoluyla belirlenmiştir (Erkuş, 2005, 82-84).

Örneklem büyüklüğü % 95 güvenilirlikle belirlenirken, belirli bir evren büyüklüğü için örneklem büyüklüğünü veren tablolardan yararlanılmıştır. Buna göre %95 güvenilirlik oranıyla 50000 kişilik bir evren için 381; 100000 kişilik bir evren için ise 383 kişinin temsil gücünün olduğu belirtilmektedir (Erkuş, 2005, s. 91). Yapılan hesaplama neticesinde yaklaşık 382 kişilik bir örneklem grubunun 60000 kişiyi temsil ettiği farz edilmektedir. Bu nedenlere bağlı olarak çalışmanın öğrenciler grubu örneklemini 382 kişi olarak belirlenmiştir.

Bu alan çalışması yüz yüze anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen örneklem sayısına ulaşana kadar anket yapma işlemi tekrarlanmıştır. Anketler, kampüs dâhilindeki öğrencilere dağıtılmış ve aynı gün toplanmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada yer alan sorular, Mark Prensky'nin dijital yerli olarak adlandırdığı grup olan 1980 ve sonrası doğanları temsil etmesi açısından, Marmara Üniversitesi'nde eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin doğum tarihleri 1987-1994 yılları arasındadır. Dolayısıyla Prensky'e göre dijital yerli olmaları gerekmektedir.

Bu çalışmada, Mark Prensky'nin, dijital yerli olarak adlandırdığı grubun, gerçekten yerli olup olmadığı; Prensky'nin belirttiği dijital yerli davranışlarını sergileyip sergilemediklerini incelemek amaçlanmıştır. Bu inceleme neticesinde literatüre “dijital melezler” kavramının kazandırılması da çalışmanın bir diğer amacıdır.

Problemin Tanımlanması

Literatürde dijital yerli ve dijital göçmen tanımlarıyla kastedilen yaş kategorizasyonunun yeniden ele alınması gerektiği ve kullanıcılarına basılı ile dijital malzemeleri yan yana sunan kütüphane yapıları gibi bu kütüphaneleri kullanan kullanıcıların da “melez” oldukları düşünülmektedir. Bu noktada sorulması gereken sorular şunlar olmalıdır:

- 1- Literatürde dijital yerli kavramı doğru tanımlanmış mıdır?
- 2- Literatürde dijital göçmen kavramı doğru tanımlanmış mıdır?
- 3- Dijital yerli ve dijital göçmen kavramları ihtiyacı karşılamakta mıdır?
- 4- Kütüphane yapılarında olduğu gibi, bu kütüphaneleri kullananların da melez özellikler taşıması gerekmez mi?
- 5- Hem teknolojiyi kullanan hem de basılı yayınlardan vazgeçmeyenler hangi kategoriye girmektedir? Dijital yerli mi, dijital göçmen mi?

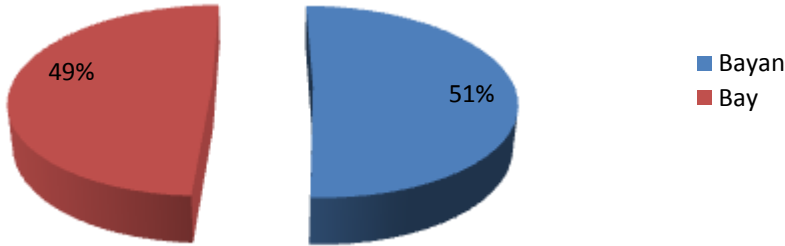
Çalışmanın Hipotezi

“Prensky'nin 1980 ve sonrası doğanları dijital yerli olarak adlandırmasının doğru bir sınıflama olduğu şüphelidir” hipotezinden hareketle dijital yerli ve dijital göçmen tanımlarının yaş değerleri yeniden tanımlanacak ve kütüphane yapılarında olduğu gibi kullanıcı gruplarında da melez bir yapının olduğu düşüncesiyle “dijital melezler” tanımı tavsiye edilecektir.

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde ankete katılan öğrencilerin dijital yerli mi / göçmen mi / melez mi oldukları anket sonuçlarına bağlı olarak tespit edilecek ve bu anketlerin yorumlanması gerçekleştirilecektir.

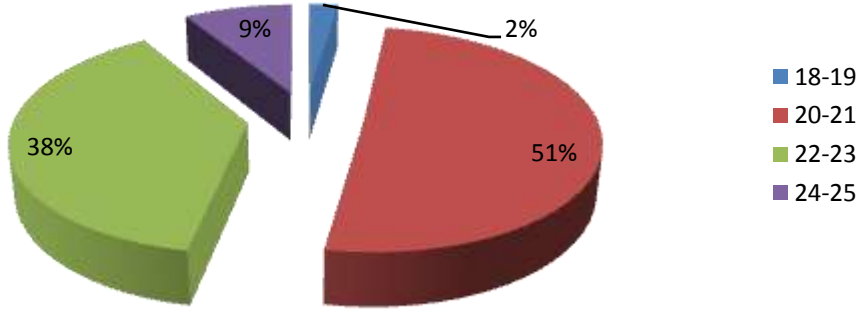
1- Cinsiyet

(Grafik 1)

Ankete katılan 382 öğrencinin 194'ünü kız, 188'ini ise erkekler oluşturmaktadır.

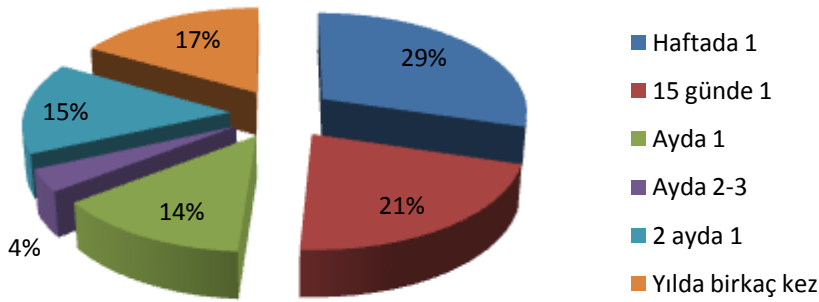
2- Yaş Aralığınız

(Grafik 2)

Ankete katılan öğrencilerin yarısının 20-21 yaşlarında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ortalama olarak 1991 doğumlu oldukları söylenebilir. 18-19 yaşlarında olan; yani 1994 doğumlu olanların oranı %2; 1987 doğumlu olup 24-25 yaşlarında olanların oranı ise %9'dur Dolayısıyla ankete katılan öğrencilerin 1987 – 1994 yılları arasında doğdukları görülmektedir. Sonuç olarak ankete katılanların % 89'unu 20-23 yaş arası gençlerin oluşturduğu görülmektedir.

3- Kütüphaneyi son bir yılda bilgi edinmek amacıyla fiziksel olarak kaç kez kullandınız?

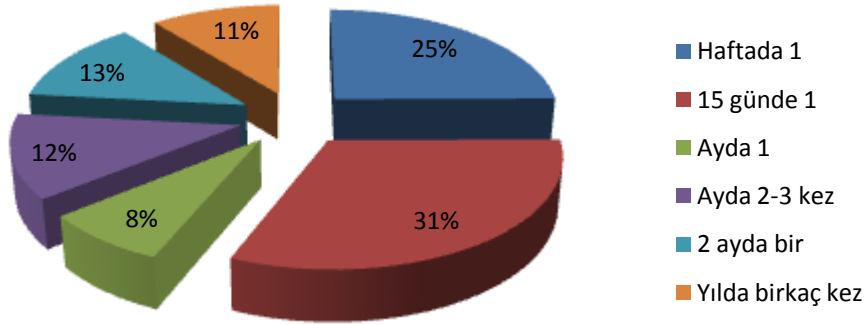

(Grafik 3)

Kütüphaneyi fiziksel olarak kullananların sayısının hiç de azımsanmayacak oranda olduğu görülmektedir. Nitekim öğrencilerin % 29'u haftada 1; % 21'i ise 15 günde 1 kütüphaneye gitmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin yaklaşık yarısının 10 günde 1 kütüphaneye gittiğini belirtmek yanlış olmayacaktır. Kütüphaneye yılda birkaç kez gidenlerin oranının %17 olması da azımsanmayacak bir rakamdır. Ancak bu öğrencilerin sayısının çok olmasını dijital ortamın kullanımına bağlamak yanlış bir çıkarım olacaktır. Nitekim aşağıda da görüleceği üzere dijital ortamı yılda birkaç kez kullananların oranı %11'dir.

Bir önceki grafik sonucunda da görüldüğü üzere ankete katılanlar 1987-1994 yılları arasında doğmuştur. Bu aralıkta doğan birinin Prensky'e göre dijital yerli olması gerekmektedir. Ancak sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin yarısının kütüphaneyi haftada 1 gün fiziksel olarak kullanmaya devam ettiği görülmektedir.

4- *Kütüphaneyi son bir yılda bilgi edinmek amacıyla web üzerinden kaç kez kullandınız?*

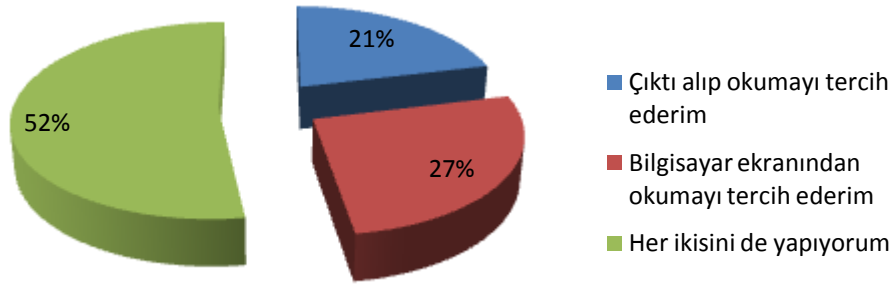

(Grafik 4)

Dijital yerlilerin kütüphaneleri mekândan ziyade web üzerinden kullanması beklenmektedir. Bir diğer deyişle dijital yerlilerin kütüphaneleri fiziksel olarak kullanmadıkları ve artık kütüphaneye gitmedikleri belirtilmektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi kütüphaneyi fiziksel olarak kullanmaları ile dijital olarak kullanmaları arasında pek bir fark yok gibidir. Grafik 3 ile Grafik 4 birlikte göz önüne alındığında, öğrencilerin % 25'i haftada 1 gün kütüphaneyi web üzerinden kullanırken aynı grubun %29'u fiziksel olarak kullanmaktadır. Yine öğrencilerin %31'i 15 günde 1 dijital kütüphaneyi kullanırken %21'i fiziksel kütüphaneyi kullanmaktadır.

Tabii ki ortalama sonuçlara bakıldığında kütüphanenin dijital olarak kullanımının fiziksel olarak kullanımına göre daha yüksek olduğu muhakkaktır. Teknolojik gelişmelere paralel bir şekilde değişen ortamda, zahmetsiz olan dijital kullanımın zahmetli olan fiziksel kullanıma göre daha fazla olması doğaldır. Ancak bu sonuçlar, öğrencilerin “dijital melez” davranışı sergilediğini ispatlaması açısından önemlidir.

5- Elektronik ortamda bulunduğum kaynakları ;

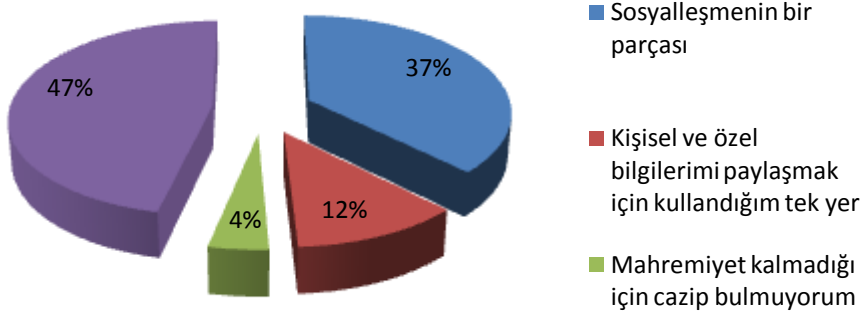

(Grafik 5)

Literatürde dijital yerlilerin bilgiyi elektronik ortamda aradıkları ve aynı anda pek çok şeyi bir arada yapabildikleri belirtilmektedir. Ankete katılan öğrencilerin, tıpkı kütüphanelerin dijitalleşme sürecine adapte olmasındakine benzer bir durumda oldukları; melez bir davranış sergiledikleri görülmektedir. Çünkü verilen cevaplara bakıldığında yeni neslin ne tam yerli ne de tam olarak göçmen olduğunu söyleyebiliriz. Dijital melezler olarak adlandırabileceğimiz bu grup hem teknolojik bilgiye hâkim hem de geleneksel yolları tercih etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin % 52'sinin elektronik ortamda kayıtlı bir bilgiyi hem elektronik ortamda hem de basılı olarak tercih etmesi bunun bir göstergesidir. Bunun yanı sıra öğrencilerin % 21'i sadece çıktı alıp basılı olarak okurken sadece %27'sinin dijital ortamda okuma yaptığı görülmektedir.

6- Sosyal medya ortamında olmak (facebook, twitter, vb.)

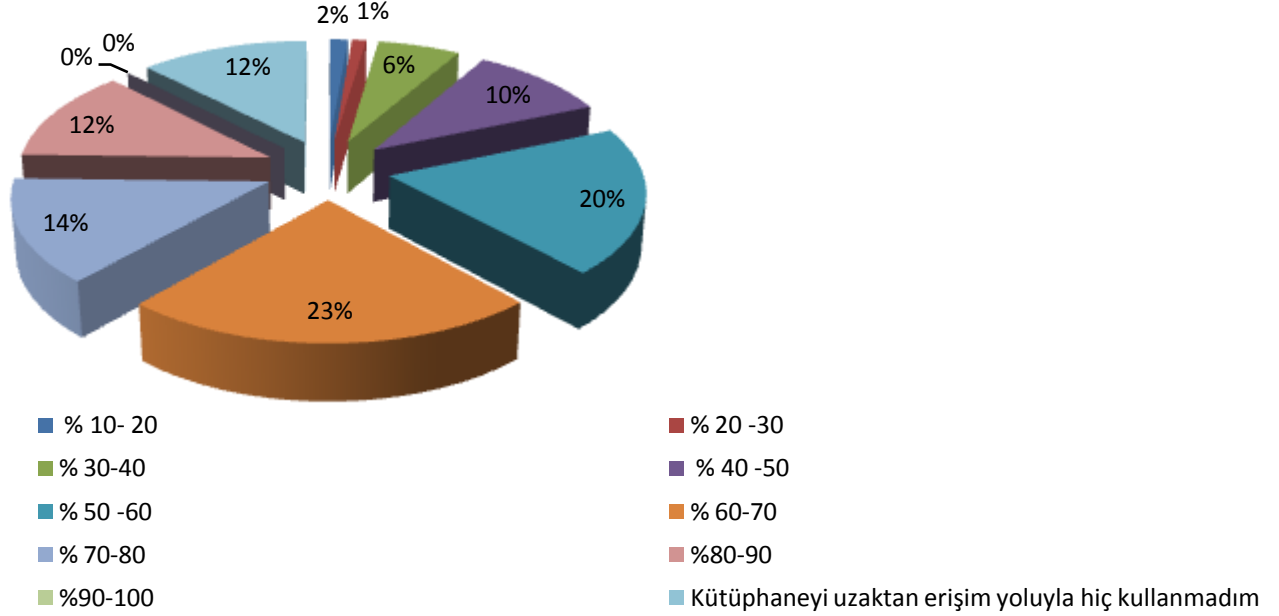
(Grafik 6)

Prensky, dijital yerlilerin ağ üzerinde olmayan kütüphaneleri kullanmadıklarını; bunun yerine bilgi ihtiyaçlarını temin etmek için Facebook veya Myspace gibi sosyal ağ sitelerine başvurduklarını belirtmektedir. Yapılan çalışmanın sonuçları da bunu destekler niteliktedir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi dijital melezler de benzer davranışlar sergilemektedirler.

Anket sonuçlarına göre 382 öğrencinin 153'ü dijital medya ortamını sosyalleşmek için önemli görmekte; 168'i ise bilgi alışverişi için uygun ve önemli bulmaktadır. Yalnız burada altı çizilmesi gereken önemli bir nokta olarak öğrencilerin yarısının sosyal medya ortamında kişisel bilgilerin paylaşılmasını tasvip etmediği gösterilmelidir. Dolayısıyla aynı yaş grubu içinde melez bir anlayış şekli görülmektedir. Yani benzer yaş aralığına sahip kişilerin aynı yaklaşımları taşımadıkları ve dolayısıyla aynı şekilde de davranmadıkları görülmektedir.

Buna mukabil ankete katılanların % 10'unun kişisel ve özel bilgilerini paylaştıkları yer olarak göstermesi ve %40'ının sosyalleşmek için önemli bir platform olarak değerlendirmesi, sosyal medya ortamlarının gençler üzerindeki etkisini sosyolojik ve psikolojik açıdan değerlendirmeyi gerektirmektedir.

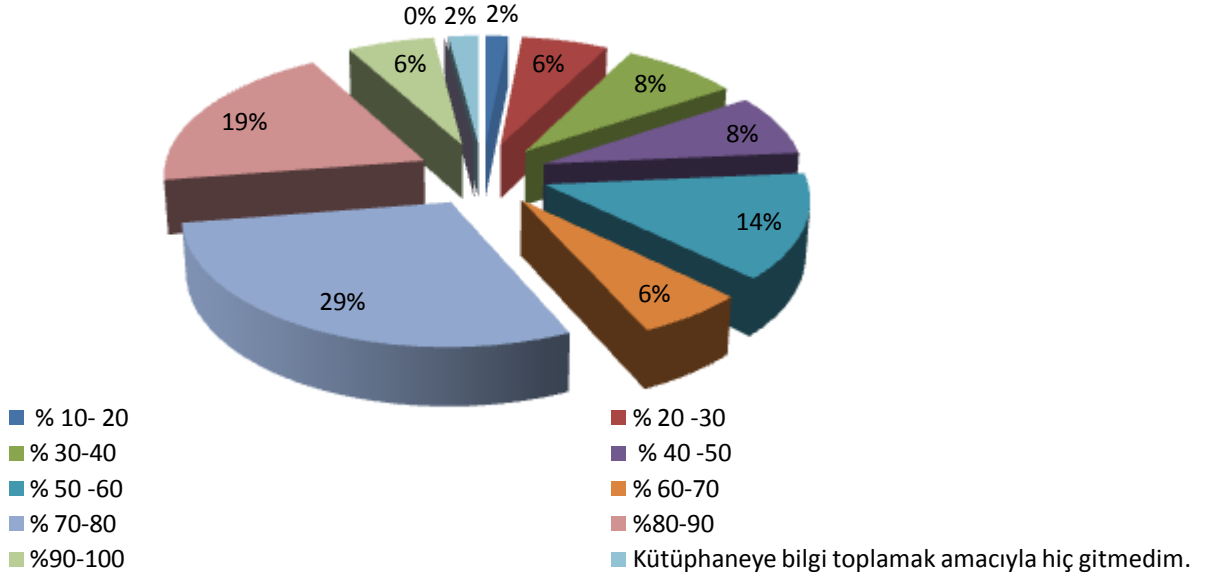
7- Kütüphaneye uzaktan erişim yoluyla bilgi toplama konusundaki başarı oranınız nedir?

(Grafik 7)

Prensky'nin dijital yerli olarak adlandırdığı grubun % 12'sinin kütüphaneyi uzaktan erişim yoluyla hiç kullanmamış olması gerçekten şaşırtıcıdır. Nitekim bu rakamlar ve oranlar, dijital yerli tanımıyla uyuşmamaktadır. Bunun dışında aradığı bilgiyi uzaktan erişim yoluyla elde etme becerisine sahip öğrencilerin 90'ı %60-70, 75'i ise %50-60 oranında cevabını vermiştir. Dolayısıyla 382 öğrenciden 165'inin ortalama olarak % 60 başarıya sahip olduğu; 143'ünün de %70 oranında başarılı olduğu sonucu çıkmaktadır. Kendisini uzaktan bilgi erişimi konusunda %100 başarılı görenlerin sayısı ise "0"dır.

8- Kütüphaneden basılı yayın yoluyla bilgi toplama konusundaki başarı oranınız nedir?

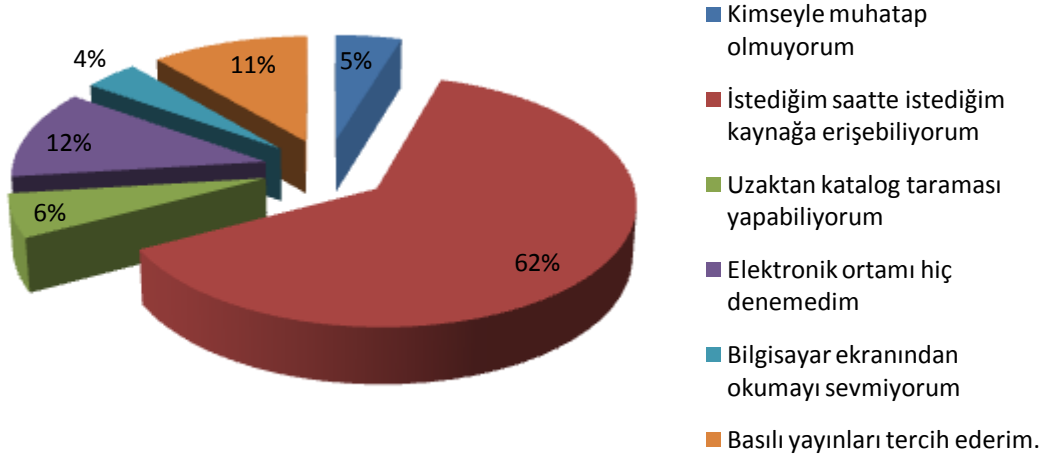

(Grafik 8)

Prensky'nin dijital yerliler olarak adlandırdığı grubun aslında dijital melez olduğunun bir kanıtı olarak yukarıdaki sonuçlar gösterilebilir. Dijital bilgi toplama oranı %100 olan öğrenci sayısı 0 iken basılı yayın yoluyla bilgi toplama oranı % 100 olanların sayısı 23'dür (% 6). Tabii ki oldukça az olan bu rakam dijital bilgi toplamadaki başarı oranı ile karşılaştırıldığında, bu yaş grubundaki gençlerin aslında birer melez olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Oldukça dağınık bir skalaya sahip olan bu sonuçta öğrencilerin 186'sının basılı yayın yoluyla bilgi toplama konusunda kendisini %80 oranında başarılı görmesi uzaktan erişim yoluyla bilgi toplamaya göre oldukça yüksektir.

Dolayısıyla anket sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlasının basılı yayın yoluyla bilgi toplama konusunda dijital ortama göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu sonuç onların dijital ortamı daha az kullandığı ya da dijital ortamdan uzak kaldıkları anlamına gelmemektedir. Yalnız onların birer melez olduklarını bir kez daha kanıtlamıştır.

9- Dijital kütüphane kullanımı (uzaktan erişim) benim için önemli / önemli değil, çünkü;

(Grafik 9):

Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevap aslında, sosyo-psikolojik olarak da ele alınması gereken bir göstergedir. Nitekim öğrencilerin yaklaşık % 5'inin kimseyle muhatap olmamayı önemli görmesi oldukça dikkat çekicidir. Bu sonuç dijital ortamda bilgi edinme yaklaşımının insanları asosyal varlıklar haline getirip getirmediği sorusunu da akla getirmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin yarısından çoğunun dijital kütüphane kullanımını zaman kısıtlaması olmadığı için önemsendiği görülmektedir. Ancak yine de elektronik ortamı hiç denemeyenlerin olduğu (dijital göçmen davranışı) ve basılı yayınların tercih edilmesi de dikkate alınması gereken sonuçlar içermektedir.

Sonuç

Kütüphanelerin derme yapılarından sonra kullanıcı grubu arasında da hybrid (melez) bir yapının olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada da görüldüğü üzere 1990 sonrası doğmuş olmakla birlikte dijital melez olan grup, kütüphanelerin mevcut yapısına uygun kullanıcı davranışları sergilemektedir. Aslında bu yaklaşım, kütüphanelerin kullanıcılarına sundukları hizmete paralel bir durum göstermektedir. Sonuçta mevcut durumda tek başına dijital ya da tek başına basılı malzemeyle hizmet vermeyen / veremeyen kütüphanelerin kullanıcılarının bunu talep etmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla aslında kütüphane yapılarının mevcut durumu, kullanıcı grubunun özelliklerini de yansıtmaktadır.

Çıkan sonuçlar kütüphanelerin fiziksel olarak artık kullanılmadığı / kullanılmayacağı yönündeki görüşlerin tersini göstermektedir. Elbette fiziksel kullanım ile dijital kullanım arasında oran olarak bir fark vardır ve bu doğaldır. Nitekim web üzerinden erişilen kütüphaneler sayesinde kullanıcılar hiçbir zahmete katlanmaksızın istedikleri yer ve zamanda istedikleri bilgiye zahmetsizce erişebilmektedir.

Prensky'nin aksine, 80 sonrası doğanlar demek yerine 2000 sonrası doğanlar demek dijital yerlileri daha doğru tanımlayacaktır. Nitekim milenyum çağı çocukları buna daha yakın ve yatkın görünmektedir. 1970 ile 1999 arası doğan melezler ise hem elektronik ortamı

kullanan hem de basılı materyalden de vazgeçmeyenlerdir. Daha doğrusu bünyesi buna alışık olanlardır. Dolayısıyla tam bir geçiş dönemini ifade eder ve “dijital melez” olarak yaşamlarını sürdürürler.

KAYNAKÇA

- BAYNE, S. ve ROSS, J. (2007). The ‘digital native’ and ‘digital immigrant’: A dangerous opposition. 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://www.malts.ed.ac.uk/staff/sian/nativesfinal.pdf> adresinden erişildi.
- ERKUŞ, A (2005). Bilimsel Araştırma Sarmalı. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- MCKENZIE, J. (2007). Digital nativism digital delusions and digital deprivation. *From now on*. Vol 17 (2). 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://www.fno.org/nov07/nativism.html> adresinden erişildi.
- NUNEZ-GOMEZ, P. (2012) Trends in the social and interpersonal relations of young people and digital natives in the Web 2.0. *Revista Latina de Comunicación Social*. 13 Mayıs 2012 tarihinde www.revistalatinacs.org/067/art/952_UCM/08_PatriciaEN.html adresinden erişildi.
- PALFREY, J. ve GASSER U. (2010). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives*. NewYork, NY, USA: Basic Books.
- PRENSKY, M. (2001 a) Digital natives, digital immigrants. *On The Horizon*. 9 (5): 1-6. 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> adresinden erişildi.
- PRENSKY, M. (2001b) Digital natives, digital immigrants, Part II: Do they really think differently? *On the Horizon* 9 (6), 1-6. 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://d.scribd.com/docs/25yfw2gwramobijnk3vt.pdf> adresinden erişildi.
- TONTA, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği, *Türk Kütüphaneciliği* 23 (4): 742-768. 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-dijital-yerliler-tk-2009.pdf> adresinden erişildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TUİK) 2007 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Revize Sonuçları (2009), 14 Ağustos 2012 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6162> adresinden erişildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TUİK) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2011). 14 Ağustos 2012 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8572> adresinden erişildi.
- VANSLYKE, T. (2003). Digital natives, digital immigrants: Some thoughts from the generation gap. *The Technology Source*. May/ June. 13 Mayıs 2012 tarihinde <http://www.wisc.edu/depd/html/TSarticles/Digital%20Natives.htm> adresinden erişildi.